

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr.

Fylke: Nord-Trøndelag.

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Snåsa.

Emne:

Bygdelag: Snåsa

Oppskr. av:

Jon Sjøberg, 71 år.
Forsamlingsfører, bibliotekar

Gard:

(adresse):

Snåsa

G.nr.

Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

Noko eller eigi røynsle og etter nomen heimelsmann.

SVAR

I gamle dagar - far noho over 100 år attunde
 - vart foret (=høget) køyrd på rotslåda (rot-
 slede) som fig. 1 viser. Det midtre brett midt
 på slådan var hoggi med ei lang rot som
 slakk i veiret på framenden av slådan. Frå
 toppen av denne rota gjekk ei vedge (=vedje)
 ned til rotmeisene på kvar side. På bakenden
 slakk rotler opp frå den ytterrotkarden i bakk
 på sleden, mellom desse var slege smale bord,
 så det var som ei grunn. Under meisene var
 ikkje brukt jarn eller stål drag. Etter kvart
 kom vagna meir og meir i bruk. Høyvagna -
 - farvagna - vart betre og betre etter kvart med
 2 hjul, dei er anlag 70 cm. i tverrsnål. På hus-
 mannsplassane vart slådan (slede) brukt
 mykje lengre. Det var vanleg at husmannen
 fekk låne hest hjå gardbrukaren. Da vega dei til
 husmannsplassane var òg far bar med vogn
 måtte husmannen ha slede. No er husmannsplassane
 varde til eigne bruk og noho større og dei fleste
 har hest og vega slik at ein kjem fram med
 vogn. Når husmannen ikkje fekk låne hest
 vart foret båret inn på støttera. Mann og
 kona tok i kvar sin ende av støttera. Kunde

kona ikkje vera med bar mannen foret (høged)
 inn i käng på ryggen, med käng over akslane.
 Foret vart og bari inn i kjemna. Ein
 kjemna foret med riva inn mot venstre
 fot, når kjemna var passeleg stor, tok ein
 med ein mot venstre hand tilbake til foten
 i kjemna på midta og lyfta ho opp frå jorda
 på midta, tok handa tilbake til foten og
 støtta ho mot kjemna, med rivekapte i
 høgre hande og held kjemna fast med rive-
 vundet i ~~gjæve~~ ytre kant av kjemna og lyftar ho
 opp på vinstre aksele, solis at venstre handa
 held i nedre kant på kjemna og ^{rivevundet} ~~retrouidet~~
 på øvre kant. På denne måden vart foret
 alltid baret saman i sater og forstakka (høy-
 stakka). Dette er ein rask og lettvinde måte.
 På husmannsplassar vart også brilla på ~~brille~~
 brillebår (brillebår) eller handvagn. Det er
 lite om brille bakkar og særskilde framførings-
 måtar er ikkje kjend.

I gamle dagar var fjellslätt mykje i bruk
 mutt på kvar gard så hadde dei seter. Allt
 setervollen sla dei står (storgras, Tor bou). På
 setervollen var forbø (høybø). På myrene vart
 foret lagd iforstakke. På setervollen og på myre
 vart foret kjörd på rotolåda, når myra berre
 ikkje var for blaut, da vart det boret samse
 i kjemna. Sebrane låg langt til fjelle så
 foret måtte kjörast heim om vinteren.
 Ein slåda, som teiningas viser, vart brukt
 til foreleda. Dette her gjeld jordslad gardnr. 67
 brüsmr. 24 og 25. Frå disse 2 gardane kjörde dei
 vanleg saman med 2 hesta frå kvar. Dei reisk
 heimanfrå, omleg kl. 4. om morgonen og komast

kl. 5 (17) om ettermiddagen. Dei første turane måtte dei bruke bygge på hestane, desse var arbeid av vedi (vidjer). Ein måtte skifte med å kjøre foppe først. Det vart vauley kjörd annankvar dag. Når det var lagd nok foppe på slåden og faret var krompa loman vart bonna lagd oppå farlaust. Det vart brukt 3 laug omkring lasset. Når ein skuede brukte lauga omkring lasset, stod ein og brakte i laugel, medan ein annan var oppå på lasset og sette knea mot bonna, hoppe litt opp (dette het "han sprang på bonna"). Dette vart gjort for kvart laug.

På Jørstad gårdsnr. 67 brukte nr. 23 hadde seter i Tjekra. Dei slo seteroseen. Når dei skuede kjøre faret heim måtte dei reisa heimanfrå kl. 8 (20) om kvelden og kom alt neste kveld på same tid. Det herde at dei kom heim utan for, stormen hadde vore så sterk at han hadde vesta losse og blitt vekk faret.

På Tjenslad gårdsnr. 63. hadde dei foretitt vett for Gåindalen. Ein dag kjørde dei til garden Gåindalen, neste dag til myra og tilbake til Gåindalen og 3 dagen heim. Ein husmann under garden Billo gårdsnr. 39. drag faret heim på kjelke, kona hadde han med seg å skive. Dei brukte frå 14 til 16 timar.

Under oreiane på forslåden var for ei lengre tid attende brukt eit tre drag av Reinier gran og derunder eit smalt jamdrag eller skædrag, sinner eit kvitare stældrag og ingen breuei.

Slime på eigedomane var det utslått på nes langs eller bekker og elvar. Det vart brukt forbuer og forstokkar.

Før dei drag på fjellslatt, slo dei det mesta
heime og så vart arbeidsfolket delte same
heime og same drag til fjelle.

Det vart sagt: „slav e på fortjering,” men,
„han e ~~pa~~ i høyskogen”.

Det vart mindre og mindre med fjellslatt og
for omlag 30^{år} setar vart for det mesta slutt.

Jon Gjengberg.

2288

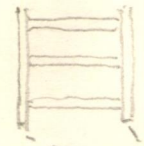
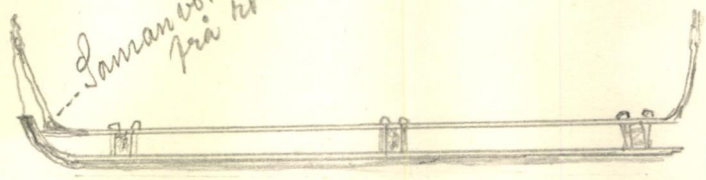
NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Botsladda

Framende
nedi (vidtje)

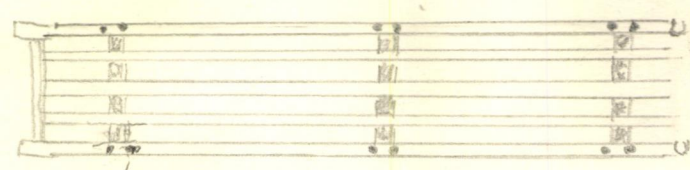

Samanvokse
frå roten

Afferende
Samanvokse
frå roten

Stol for skakkerpinner

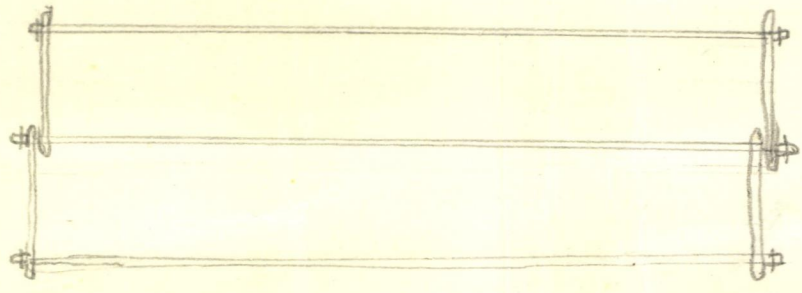
Tremiea

Stalkeami

do

Det var plikt for ein Lenar
på ein gard å lite emne i
skogen og gjera ein rotladda
på ein dag.

Tanna av bjørk

Sladda

